

Tiivistelmä opinnäytetyöstä

Laitos
SUOSALO

Tekijä
Marjomaa, Marko Sakari

Työn nimi

Guovdageainnu suopmana diftorjggat: Algo- ja loahppadettolaa diftorjggaid

eksperimentälafonehtalaa dutkamus

Sivumäärä

Oppiaine

Työn laji

Aika

96 sivua

saamen kieli pro gradu -tutkielma

Joulukuu 2001

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani pohjoissaamen Kautokeinon murteen kaksitavuisten sanojen alkua ja loppupainoisia diftongeja. Tarkoitukseni on ollut tutkia alku- ja loppupainoisten diftongien akustisia ominaisuuksia ja niiden välisiä eroja. Tutkimukseni on kokeellisfoneettinen ja perustuu diftongeista tietokoneella mitattujen akustisten ominaisuuksien kvantitatiiviseen analyysiin. Mittaustulosten avulla olen voinut vertailla alku- ja loppupainoisten diftongien akustisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Tutkimuksessani olen käyttänyt Tuomas Maggan väitöskirjaansa *Duration in Quantity of Bisyllabics in the Guovdageaidnu Dialect of North Lappish* 1984 varten nauhoittamaa materiaalia. Magga nauhoitti kolmea kautokeinolaista miestä AIK, NTE ja OHM, vuosina 1981 ja 1982. Informantit lukivat kartongille kirjoitetun koesanan yhdesti nauhalle. Maggan nauhoittamasta aineistosta valitsin materiaaliini koesanoiksi sellaisia, joissa konsonanttikeskuksesta on CI- tai CH-aste. Valitsimieni koesanojen latuksessa on aina lyhyt vokaali. Pysin tutkimuksessani mittaamaan jokaiselta informantilta 33 alkupainoisen diftongin ja 45 loppupainoisen diftongin sisältävää sanaa. Tutkimuksessani mittasin yhteensä 226 koesanaa.

Diftongien mittaauksissa käytin Multi-Speech 1.0 -tietokoneohjelmaa. Mittasin diftongeista seuraavat ominaisuudet: 1) diftongin kokonaiskeston 2) diftongin komponenttien ja liun keston 3) komponenttien perustaajuuden 4) perustaajuuden maksimiarvon 5) perustaajuuden maksimiarvon ajoituksen diftongissa 6) diftongin ensimmäisen ja toisen komponentin ensimmäisen ja toisen formanttien arvot komponenttien keskustasta.

Informanttien mittaustuloksia olen käsitellyt erillään, jotta informanttien väliset erot eivät vaikuttaisi tulosten analyysiin. Tulosten analyysimetodina on käytetty aritmeettista keskiarvoa ja prosenttiarvoja. Diftongien kvaliteettia kuvataan formanttikarttojen avulla.

Mittausteni perusteella alku- ja loppupainoisissa diftongeissa on havaittavissa seuraavanlaisia eroja. Alkupainoisten diftongien kokonaiskesto on pitempi kuin loppupainoisten diftongien kokonaiskesto. Alkupainoisten diftongien ensimmäisen komponentin kesto on pitempi kuin loppupainoisten diftongien ensimmäisen komponentin kesto. Loppupainoisissa diftongeissa puolestaan toisen komponentin kesto on pitempi kuin alkupainoisissa diftongeissa. Alku- ja loppupainoisten diftongien liun kestossa ei ole juurikaan eroa. Prosentuaalisesti liun osuus diftongin kokonaiskestosta on suurempi loppupainoisissa diftongeissa.

Alkupainoisissa diftongeissa muutos ensimmäisen komponentin perustaajuudesta toisen komponentin perustaajuuteen on suurempi kuin loppupainoisissa diftongeissa. Samoin muutos perustaajuuden maksimiarvosta toisen komponentin perustaajuuteen on suurempi alkupainoisissa diftongeissa kuin loppupainoisissa diftongeissa. Perustaajuuden maksimiarvo pyrkii olemaan loppupainoisissa diftongeissa lähempänä diftongin alkua kuin loppupainoisissa diftongeissa. Alku- ja loppupainoisten diftongien kvaliteetti eroaa siten, että alkupainoisten diftongien kvaliteetti pyrkii olemaan periferisempi kuin loppupainoisten diftongien kvaliteetti.

Muita tietoja